

Den 23. internationale Amerikanistkongres i Newyork 1928.

Ved professor William Thalbitzer.

Under præsidium av Amerikas største nulevende etnolog, professor *Franz Boas*, samledes den 23. Amerikanistkongres for indianer- og eskimoforskning d. 17.—22. september ifjor. Der var over 400 deltagere. Foredragene (ialt 147) var inddelt sektionssvis og handlede om menneskets første tilværelse i Amerika, om den etniske forbindelse mellem Nord- og Sydamerika, mellem Sydamerika og Stillehavsøerne, mellem Nordamerika og Eurasien over Beringstrædet, om eskimoerne og ildlænderne og de mange mellemliggende folkegrupper osv. De fleste av møderne fandt sted i det store „naturhistoriske“ museum (The American Museum of Natural History) med dets smukke, gamle og nye samlinger til illustration av Amerikas mange brogede indianerkulturer samt landets fysisk-biologiske natur. Enkelte dage holdtes møderne på universitetet (Columbia), i Brooklyn-musæet eller i det nye og særlige indianer-musæum (Museum of the American Indian), efter stifteren, etnografen og rigmanden G. Heye, oftest benævnt The Heye Foundation. Det sidste ligger på Broadway og udgør hovedfløjen av Amerikas Geografiske Selskabs bygning.

Kort før kongressens åbning døde dens ledende sekretær, professor *Pliny E. Goddard*, en kendt lingvist og etnograf¹⁾. Den vanskelige op-

¹⁾ Dr. *P. E. Goddard* var en udmærket kender av de nordamerikanske indianeres sprog og kultur. Han var uddannet ved California-universitetet og siden 1915 knyttet både til det naturhistoriske musæum i Newyork og til universitetet dær. I en nekrolog i *Newyork Times* fik han en rosende omtale av musæets chef *Fairfield Osborn*: „Goddards arrangement av de i vort musæum udstillede sager har vundet beundring overalt“. De etnologiske samlinger efterlader et stærkt indtryk ved den på eengang fagkyndige og kunstbetonede opstilling, som skyldes Goddard.

gave at erstatte ham blev derefter overdraget til en anden av det naturhistoriske musæums embedsmænd, *N. C. Nelson* (dansk født).

Prof. *Franz Boas* (f. 1858) tilhører nu de ældste av amerikani-sterne, og han er ubetinget den mest fremstående iblandt dem. Gennem sin lange videnskabelige virksomhed, som aldrig har hvilet, har han øvet en mægtig indflydelse på den opvoksende slægt av etnologer og filologer i Amerika. Han har i udpræget grad dannet skole — en av hans bedst kendte disciple er *A. Kroeber* i Californien. Naturligvis arbejdes der også hist og her efter andre linjer og metoder end de av *Boas* indførte. Men *Franz Boas'* navn er faktisk knyttet til alle de store etnologiske værker og håndbøger over amerikansk indianerforskning, som har set lyset i dette århundrede. Personlig har *Fr. Boas* skrevet talrige (nu op mod 500) avhandlinger og artikler, især om eskimoerne og stillehavsindianerne; jeg skal her fremhæve hans første store værk *The Central Eskimo*, hvori han fremstillede hovedresultaterne av sin forskningsrejse 1883—84 mellem eskimoerne på Baffinsland, den store ø lige overfor Grønland. Ingen nulevende arktisk forsker har giet et så vidtfavnende bidrag til eskimologien og amerikani- stiken som *Fr. Boas*; hans to store værker om eskimoerne på Baffinsøen og ved Hudsonbugten står jævnbyrdigt ved siden av kommandør *Gustav Holms* skildringer av Østgrønlandseskimoerne (med resultaterne av „konebådsexpeditionen“ i 1883—85)²⁾. — *Fr. Boas* er udenlandsk æresmedlem av det Danske Videnskabernes Selskab. Da der i 1906 blev udgivet et indholdsrigt festskrift i anledning av 25-årsdagen for hans doktorjubilæum, blev han hyldet av alle de store navne i Amerika. Som motto bar bogen Schillers ord:

Was hat der Mensch dem Menschen
Grösseres zu geben als Wahrheit?

For os danske har disse kongresser den betydning at udbrede kendskabet til det store arbejde, der gennem 200 år er udført her fra Nordens lande, og i første linje fra Danmark, for at udforske Grønland og eskimoerne. Danmark har heldigvis gang på gang været repræsenteret ved disse kongresser, der regelmæssigt finder sted hver andet år, skiftevis i Amerika og Evropa. Der har næsten altid været enkelte foredrag om de arktiske folk; og navne som *Egede*, *Rink*, *G. Holm*, *Fridtjof Nansen*, *Nordenskiöld*, *Steensby* nævnes ofte i forbindelse med de arktiske forskninger. Spørgsmålet om eskimoernes oprindelse er og vil endnu længe være brændende. Den siden *J. H. Rinks* tid knæsatte teori går jo ud på, at disse nordligste beboere av Amerika op-

²⁾ Meddelelser om Grønland bd. 9—10 (1889) og 39 (på engelsk, 1914).

rindelig var et ægte indianerfolk. På mange punkter er der nære kulturligheder, men eskimoernes sprog er ikke i påviseligt slægtskab med noget indianersprog. Teorien regner med, at dette folk, og kun det ene, i en fjern fortid vandrede så langt mod nord, at de forreste tilsidst nåde ud til de arktiske kyster, enten i Alaska (Rink) eller i de mere centrale egne (Boas, Steensby, Birket-Smith). Derude ved havkysterne skulde det oprindelige indlandsfolk have ombygget kanoerne til skindbåde (kajaken) og lært sig at fange sæler og andre større havpattedyr. — *Rasmus Rask* havde søgt at bevise, at det eskimoiske sprog tilhører den „finske sprogæt“, d. v. s. den, vi nu betegner som den finsk-ugriske. Eskimoisk skulde derefter ikke være et indianersprog, men ligge Europas folk nærmere. Denne opfattelse har haft torkæmpere blandt sprogforskere indtil vore dage. Jeg kan minde om, at disse teorier allerede blev kraftigt drøftet på den amerikanistkongres, der fandt sted i København 1883 under forsæde av J. A. Worsaae. Dengang tog man spørgsmålet op på sprogligt grundlag²). Ved den sidst stedfundne kongres drøftede man eskimoernes kultur på etnografisk og arkæologisk grundlag.

Et helt formiddagsmøde var særlig viet til eskimoerne. Om resultaterne av Knud Rasmussens 5. *Thuleexpedition* gav *Kaj Birket-Smith* og *Therkel Mathiassen* nye oplysninger. I diskussionen derom deltog Boas, Hrdlicka, Bogoras, Jochelson, J. A. Mason og flere andre eskimokendere. Der forelå meddelelser om nye og mærkelige fund fra en ældgammel højtstående kultur på Alaskasiden av Beringstrædet, stenredskaber og sager av tandben med eskimoisk præg, men med en ejendommelig ornamentik. Den samme stil går igen i en stor samling (Collin's) fra St. Laurentsøen i Beringhavet, der nylig er blevet hjembragt til det etnografiske museum i Washington. Man vil erindre, at den 5. *Thuleexpedition* medbragte eskimoiske fundstykker helt ovre fra Sibiriens nordkyst henimod Lenafloeden i udpræget grad mindende om den grønlandske Thulekultur. Problemet om, hvad der er ureskimoisk, er næppe helt løst endnu. Der ligger endnu meget til oplysning derom nedgemt i jordens frosne skød.

Også på mexikanistikens område var der en dansk indsats ved denne kongres, idet den unge etnograf *Frans Blom* gav en livlig, illustreret skildring av sin sidste expedition tværs gennem Mellemamerika. Han fremtrådte ved siden av sin ældre ledsager og skolede lærer *Morley*, hvis udgravninger og rekonstruktioner på Yukatanhalvøen, med følgende påvisninger av oldkulturens tidsavsnit, har vakt megen op-

²) Endnu så sent som på den 22. amerikanistkongres i Rom (1926) blev dette spørgsmål om sproget drøftet.

sigt. Man har udgravet mayaernes store templer og deres boldpladser med skrånende sidevægge. *Spinden* har påvist det samme folks store astronomiske evner f. ex. ved forudberegningen av himmellegemernes formørkelser.

For at vise, hvilke emner og problemer der forøvrigt optog sine ved denne kongres, skal jeg give et lille udvalg av foredragene (der som sædvanlig alle vil blive offentliggjort i en kongresbulletin):

Bogoas: Redegørelse for de nyeste russiske undersøgelser ang. den oldasiatiske befolkning i Sibirien. — *Prokofjev*: Protoasiatiske elementer i Ostjak-Samojedernes kultur. — *Ivanov*: Aleutisk hovedtøj, særlig dets ornamentik. — *Jochelson*: Kamtshatkas urfolk sammenlignet med nordvestindianerne. — *Hrdlicka*: Eskimoernes indvandring fra Asien til Amerika. — *Koppers*: Problemet om kulturforbindelser i gammel tid mellem Indlandet og Australien. — *Kroeber*: Prækolumbiske forbindelser (indvandring) mellem Nord- og Sydamerika. — *Saville*: Samme emne. — *Tello*: Peruviansk arkæologi. — *E. Nordenskiöld*: Çunaindianernes religion og billedskrift. — *Olbrechts*: Cherokee divinationsmetoder. — *Gusinde*: Motivet „de to brødre“ i sydamerikansk mytologi. — *Mendizabal*: Saltproduktionens indflydelse på fordelingen av folkene i Mexiko. — *Tozzer*: Maya og Toltec indskrifter ved Tshitshen-itza. — *Uhle*: Mastodonten samtidig med sydamerikanske indianere. — *Whorf*: Aztekernes sprog. — *Sapir*: Nootka slægtskabssystem — og sproglige problemer. — *Thalbitzer*: Eskimoisk som sprogtype. — *Sapper*: Om bevaringen av gamle indianermonumenter.

Danmark, Københavns universitet, Videnskabernes Selskab og Geografisk Selskab var repræsenteret ved kongressen (av forf.). Ialt var der 33 forskellige nationer tilstede, og 21 regeringer havde sendt repræsentanter. En del resolutioner blev vedtagne; ved en av dem blev det overdraget *Tagliavini* at foreta en undersøgelse av, hvad der findes av gammelt amerikanistisk materiale (håndskrifter) i de italienske biblioteker. Der var stærke bestræbelser fremme for at få Mexiko og visse sydamerikanske stater til at frede de store, tildels ruinerede mindesmærker fra fortiden. En del av disse er blevet udgravet og restaureret, men mange ligger hen i forsømt tilstand. Der blev ikke taget nogen beslutning om øjeblikkelig henvendelse til de fremmede regeringer, formodentlig av ængstelse for indblanding og gnidning av diplomatisk art, men ønsket om at redde de mærkelige rester av gammel kultur vil være brændende og vil gøre sig gældende på flere måder. Disse kongresser har igennem de mange års stadige tilbagevenden til indianerforskningens hovedproblemer og ved sine lysende videnskabelige resultater tiltvunget sig en opmærksomhed, der når langt udover fagmændenes snævrere kres. De amerikanske nationer begynder at forstå, at deres korte historie kan forlænges ind i den prækolumbiske tid, takket være indianernes efterladte kulturrester.

Den næste kongres vil antagelig finde sted i *Hamborg*.